

10.4.2024

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
ממקרא לבמה- שימוש דרמטי ותיאטרוני
ב'ספר הספרים'
פרופ' רועי הורוביץ- המחלקה לספרות משווה
The Dramatic Afterlife of the Bible
33-915-01/339150-01

שיעור / סמינריון	סוג הקורס:
4	היקף נ"ז:
תשפ"ה	שנת לימודים:
א+ב	סמסטר:
רביעי, 1800-1930	יום ושעה:
לפי תיאום מראש	שעת קבלה:
Roy.horovitz@biu.ac.il	מייל מרצה:
	קישור לאתר מודל:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס
התנ"ך משמש משאב מרכזי ליצירה תרבותית, מימים ימימה. הקורס מדגים את האופן שבו חומרי-גלם מקראיים עשויים לשמש את היצירה הדרמטית והתיאטרונית. במסגרתו ייבחנו חומרים מקראיים כיצירות ספרותיות, לצד מחזות, סרטים ויצירות אמנות נוספות שנוצרו בהשראת המקרא. הדיון יתמקד בשאלות של נאמנות למקור וחריגה ממנו ("הישנות ושינוי"), "עיבוד" ו"איבוד לדעת" ומעקב אחר היחס המשתנה למקור התנכ"י במרוצת הדורות. ללימוד נלווה גם צד מעשי, במסגרתו יבטאו המשתתפים את תובנותיהם על הטקסט המקראי באמצעות כלי המבע התיאטרוני (כמו דיאלוג, תנועה, פעולה וקול).

מטרות/תוצרי הלמידה
בסיום הקורס, הלומדים:

1. יכירו את הפוטנציאל הדרמטי של חומרים מקראיים.

2. ירכשו כלים ומיומנויות לניתוח טקסטואלי, רעיוני ועיצובי של הסיפור המקראי.
3. יתוודעו מקרוב לעיבודים דרמטיים קיימים (מוצלחים יותר, ומוצלחים פחות) לאפיזודות תנכ"יות.
4. יתנסו באלמנטים העיקריים בעבודה דרמטית כמו: חלל, זמן, קול, אנרגיה, שימוש באביזרים וכו'.
5. יקיימו דיאלוג יצירתי בין עולמם-שלהם לבין הטקסט המקראי.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

הערכה מעצבת	קריאה/ צפיה נדרשת	למידה פעילה	נושא השיעור	מס' השיעור
	שפירא, אניטה. <u>התנ"ך</u> <u>והזהות</u> <u>הישראלית</u> . ירושלים: מאגנס, 2006. זקוביץ', יאיר. "סוף המאה של התנ"ך", <u>העגלה</u> <u>המלאה-</u> <u>עשרים</u> <u>ועשרים</u> <u>שנות</u> <u>תרבות</u> <u>ישראל</u> (עורך): ישראל ברטל). ירושלים: מאגנס,		היכרות, פתיחה: יהדות ותיאטרון- יחסי אהבה שנאה, התנ"ך כמקור השראה ליצירה אמנותית	1-2

	2002, 110-120.			
	מגד, אהרון. <u>בראשית</u> . אור עם, 1989. בר תנא, אורציון. "פרשה ומשמעותה" <u>פרקי</u> , <u>בראשית</u> <u>במחשבת</u> <u>ישראל</u> , אוצר המורה, תשל"ג עמ' 176– 185.	כתיבה עצמאית בעקבות הפרשה, המחזה לפני הכיתה של הסצינות	סיפור קין והבל – בראשית ד'	3-4-5
	ענברי, אסף. "מעמד הפעלים", <u>מוסף הארץ</u> , 16/4/2002.	משחקי תפקידים בכיתה	סיפור המבול ודמותו של נח – בראשית ו' – ט'	6-7
		כתיבה והופעה בעקבות הטקסט המקראי	אברהם ובניו- בראשית כ"א 1-21, בראשית כ"ב	8-9- 10
	הורוביץ, <u>רועי עולם</u> <u>ללא</u> <u>אשמים</u> -	צפיה בשתי הפקות של המחזה, חלוקה לקבוצות דיון	סיפור כרם נבות- מלכים א' כ"א	11-13

	<p><u>יעקב</u> <u>שבתאי</u> <u>בעקבות</u> <u>ספר</u> <u>הספרים.</u> ירושלים: כרמל, 2021, עמ' 131-191 שמשי י., ותחתם ב'חתמו' (מל"א כא 8) – סיפור כרם נבות בראיה מגדרית, <u>בית מקרא</u> <u>ס (תשע"ה).</u> עמ' 149- .117 שבתאי, יעקב. "אוכלים", <u>בתוך: כתב</u> <u>בראש</u> <u>ואחרים.</u> הקיבוץ המאוחד, 2010, 77- .104</p>			
	<p>זקוביץ י., "מגמת המגילה"</p>	<p>יצירה עצמאית בהשראת המגילה</p>	<p>סיפורה של רות – רות א' – ד'</p>	<p>14- 15</p>

	"חוק ומנהג" <u>רות-מקרא</u> לישראל- פירוש מדעי למקרא ת"א 1990, עמ' 18 – .24			
הגשת "הצהרת כוונות" + 2 מקורות ביבליוגרפיים לקראת העבודה העצמאית בסמסטר ב'	קריאה ביבליוגרפית אישית בהתאם לטקסט של התרגיל	חלוקה לזוגות ולקבוצות עבודה, הגשת רפראטים קצרים בכיתה וקבלת משוב לקראת ההגשה בכתב	לימוד פרשיות, בהתאם לבחירתנו האישית של כל אחד מן הלומדים.	16-25
			סיכום וחלוקת הנחיות לכתובת העבודה המסכמת / העבודה הסמינריונית	26

ציון סופי

30% בציון הסופי	השתתפות פעילה במהלך הדיונים בכיתה
20% מהציון הסופי	הגשת מטלות קצרות והערכה מעצבת בסוף סמסטר א'
50% מהציון הסופי	עבודה מסכמת / סמינריונית בסיום הקורס

דרישות הקורס

קריאת מאמרים ופרקי תנ"ך לכל שיעור, השתתפות בתרגילים ובדיונים בכיתה, הגשת עבודות קצרות במהלך הקורס, כתיבת עבודה-בית מסכמת / עבודה סמינריונית.

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה

חומר חובה לקריאה:

- בר תנא, אורציון. "פרשה ומשמעותה", פרקי בראשית במחשבת ישראל, אוצר המורה, תשל"ג עמ' 185-176.
- הורוביץ, רועי. עולם ללא אשמים- יעקב שבתאי בעקבות ספר הספרים. ירושלים: כרמל, 2021.
- זקוביץ, יאיר. "סוף המאה של התנ"ך", העגלה המלאה- עשרים ועשרים שנות תרבות ישראל (עורך: ישראל ברטל). ירושלים: מאגנס, 2002, 110-120.
- מגד, אהרון. בראשית. אור עם, 1989.
- ענברי, אסף. "מעמד הפעלים", מוסף הארץ, 16/4/2002.
- שבתאי, יעקב. "אוכלים", בתוך: כתר בראש ואחרים. הקיבוץ המאוחד, 2010, 77-104.
- שמש, יעל. , ותחתם בַּחֲתוּמוֹ (מל"א כא 8) – סיפור כרם נבות בראייה מגדרית, בית מקרא ס (תשע"ה), עמ' 117-149.
- שפירא, אניטה. התנ"ך והזהות הישראלית. ירושלים: מאגנס, 2006.

חומר לקריאה מומלצת – קריאת העשרה

- אלדד. ישראל. "התנ"ך כדרמה", במה- כתב עת לאמנות התיאטרון, 8 (61), מרץ 1961, 9-14.
- אררט, ניסן. הדרמה במקרא. המרכז העולמי לתנ"ך, תשנ"ז.
- Alter, Robert. The Bible through Literary Eyes- <https://www.youtube.com/watch?v=ZSQqde4y-Vc>
- Cushing Stahlberg, L. Sustaining Fictions- Intertextuality, Midrash, Translation, and the Literary
- אהרונסון-להבי, שרון. בין זהות לאחרות בתיאטרון תנכ"י בישראל. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2016.
- אוריין, ד. יהדותו של התיאטרון הישראלי. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1998.
- אלטר, אורי. אומנות הסיפור במקרא. תרגום: ש' צינגל, תל אביב: אדם, 1988.
- אמית, יאירה. לקרוא סיפור מקראי. משרד הביטחון, 2000.
- בר אפרת, שמעון. דרכי העיצוב הספרותי של הספור במקרא. ירושלים: 1975.
- גרוסמן, יונתן. גלוי ומוצפן- על כמה מדרכי העיצוב של הסיפור המקראי. הקיבוץ המאוחד ומכללת הרצוג, 2015.
- וייס, מאיר. המקרא כדמותו- שיטת האינטרפרטאציה הכוליית. ירושלים: מוסד ביאליק, 1987.

זקוביץ', יאיר. "מגמת המגילה" "חוק ומנהג" רות-מקרא לישראל-פירוש מדעי למקרא, ת"א 1990, עמ' 18 – 24.

לוי, שמעון. התנ"ך כתיאטרון. אסף מחקרים וספרא, 2013.

ליפקין, בלהה (ורות סרליון). ללמוד וליהנות- הוראת מקצועות בעזרת דרמה יוצרת. רשפים, 1984, 10-46.

סימון, אוריאל. "מעמד המקרא בחברה הישראלית: ממדרש לאומי לפשט קיומי", יריעות- מסה, עיון ומחקר במדעי היהדות המשיקים למדעי הרוח והחברה הכלליים (עורכים: אלחנן ריינר, ישראל תא-שמע וגדעון עפרת). ירושלים: ארנה הס, 1999, 7-35.

ערפלי, בועז. "זהירות, סיפור מקראי!- הערות לסיפור דוד ובת שבע ולשאלות הפואטיקה של הסיפור המקראי", הספרות ב, 3 (תש"ל), 580-597.

פרי, מנחם. ושטרנברג, מאיר. "המלך במבט אירוני", הספרות א-2 (קיץ 1968), עמ' 263-292.

שביד, אליעזר. היהדות והתרבות החילונית. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1981.

שביד, אליעזר. "היהדות כתרבות", אמונת עם ישראל ותרבותו. ירושלים: ש.זק, 1976, 152-178.

שיין, יוסי. המאה הישראלית והישראליות של היהדות. ראשון לציון: ידיעות אחרונות וספרי חמד, 2019.

Afterlife of the Bible. T&T Clark, 2008.

Kartun-Blum, R. Profane Scriptures: Reflections on the dialogue with the Bible in Modern Hebrew Poetry. Cincinnati: Hebrew Union College Press, 1999.